

Varga Ilona

Joka XIV.

(részletek)

Látogatóban

Aznap reggel a gyerekek is hamar felébredtek. Az izgatott várakozás még a félrevert harangok zúgásánál is serkentőbb ébresztő. A boldog izgalom különösen az. Márpedig ők leginkább ezt érezték.

– Sokat kóboroltam egész életemben, de abban, amit most ti megélhettek, nekem soha nem volt részem. Egyszer sem tehettem be a lábam egy parasztház belső szobáiba, legfeljebb csak a verandáig, nagy néha a konyháig jutottam. Beljebb soha nem tessékeltek. Kutyanak, cigánynak kinn a helye! Úgy hogy becsüljétek meg majd nagyon magatokat! Ne hozzatok szégyent a nemzetségünkre! – figyelmeztette őket Mamó már az előző napokon is.

Azt is mondta, hogy Borba Bálinték háza ráadásul okvetlenül gazdagabb, mint egy parasztház.

– Ő fuvaros. Bár korábban sok pénzt elvert, bizonyosan volt neki miből elhullajtani. Cselédjei, szolgálói is vannak! Biztos sok szépet láttok majd. Aprólékosan jegyezzetek meg mindent, hogy elmesélhessétek! Én is láthassam a ti szemeitekkel.

Legutoljára arra intette őket, hogy legyenek nagyon kedvesek, s mutassanak annál is több szeretetet az apjuk és Nyica iránt, mint amennyit szoktak.

– Tudjátok, Örzse néninek és Bali bácsinak, bár nagyon szerették volna, nem született gyerekük. Sokszor van az úgy, hogy a Jóisten a szegény embernek bőven méri a gyermekáldást, a gazdagnak pedig csak ímmel-ámmal vagy sehogy. Ne kérdezzétek az okát! Csak a Mindenható tudja, mit miért tesz. Most, hogy Bali bácsi odahagyta a korhelységet és megint igazi, szerethető férj lett, talán kiérdemli, hogy lánya-fia jöhessen a világra. Erősen fohászkodnak azért mindketten. Ne riasszatok meg őket helytelenkedéssel! Ha azt látják, hogy szófogadók, illemtudók vagytok, azzal megerősítitek az akaratukat. Tán még többször és még szívből szólóbban imádkoznak majd. Ügyeljete erre is! ... Ja, és még egy! Ne lepődjete meg, és főleg ne tiltakozzatok, ha apátokat Jokának mondják majd Janó helyett. Amióta elváltunk a karavántól, az összes ismerőse e néven szólítja. Hagyjátok, hogy így tegyenek, úgy látom, hogy ez szerencsét hoz.

A gyerekeknél csak Nyica volt izgatottabb. Nem tudta, milyen aszszony lehet az az Örzse. Vajon hogyan fogadja majd őt, az egyszerű cigánylányt? Tesz-e valami olyan megjegyzést rá, ami Janó kedvét szegi iránta. Nem fogja lekicsinyelni? Tudta, hogy nálánál jóval idősebb. Arról nem volt fogalma, hogy Janónak tetszik-e, de elhatározta, hogy majd jól kifigyeli, hogyan viselkedik egy idősebb nő, aki feleség. Szeretné eltanulni. Tudható, hogy étellel-itallal is kínálják majd őket. Nem tanulta, hogyan kell azokat a puccos evőeszközöket használni. Még szerencse, hogy Mamó elleste valakitől. Titokban egész héten gyakoroltatta a kéztartást a pucolókéssel, meg egy kisebb fakanállal. Olyan többágú asztali ételszigonyuk, amiről beszélt – nekik sohasem volt. Janónak persze könnyű. Ő olyan okos! Ezt is kitanulta katonaként. Ha máshol nem, abban a katonaiskolában, ahova küldték. Janó biztos nem válik nevetségessé – gondolta roppant büszkén. Nekem sem szabadna annak lennem... Most olyannak kéne lennem, hogy mindenki lássa, jó lennék neki feleségnek.

Janó is aggódott, de ő egész más miatt. Nagyon félt, hogy Mamót valami baj éri, amíg távol vannak. Ha elesne, senki sem segítheti a felállásban. Azt se bocsátaná meg magának, ha nem lenne Mamó mellett, amikor békésen átszenderül a másvilágra, nemhogy ha baleset folytán indulna oda. Komát viszont többször is eligazította.

Mamó a hintaszékéből négy ilyen eseményt is látott. A kutya minden esetben hegyezte a fülét, s messziről is látszott, komoly utasításokat hallhat. Jól esett Mamónak ez a féltés. Ahogyan az is, hogy Nyica annyi ételt készített neki, ami akár három napig kitart. Többször szaladt oda a hintaszékhez azért is, hogy puszit adjon, vagy átölelje. Egy alkalommal nem tudta időben elrántani a kezét, Nyica két tenyere fészkebe fogta az ő erektől dagadó, reszketeg kezét, majd hirtelen csókot lehelt rá, s az ölébe tette a fejét.

– Ne féj gyémántom, nem lesz semmi baj! – biztatta és simogatta a lányt.

Mire elindultak, Janót kivéve, már mindenkin eluralkodott a bizonytalanság. Még szerencse, hogy hosszú volt az út. Lépésről lépésre alábbhagyott bennük ez az érzés. Janó közölte, hogy megmutatja nekik azt a helyet, ahol majd lakni fognak. Ez aztán újra lázba hozott mindenkit.

Amikor odaértek, körbejárták a házhelyet, majd benyitottak a romos házba, Janón kívül senki sem lelkesedett.

– A szépet, a jót, amikor teljességgel kibontakozott, bárki megláthatja a szemeivel. Akkor fedezni fel, amikor még csak nyomokban mutogatja magát – ahhoz viszont bizony szív és lélek kell... Tudjátok-e, honnan tudom, hogy itt minden csudaszép lesz? Hát onnan, hogy veletek fogok itt élni! Minden ház, bármely környék, mindig arról vall, aki lakja vagy lakta. Azok lelkét tükrözi, akik a maguk képére formálják. Azért lesz gyönyörűséges, mert szeretetről fog beszélni. Hiszen mi példásan szeretjük egymást.

– Nagyon sok munka lesz vele – súgta Nyicának. – Valahogy nagyobbra emlékeztem – dűnnyögött maga elé az épület melletti, konyhakertnek álmódott telekrész láttán.

Azért gondolta ide, hogy Nyicának ne kelljen olyan távolra mennie a répához-salátákhoz, mint az erdei kunyhónál. Hogy egész közel legyen a házhoz. Mégsem esett kétségbe a terv meghíusulása miatt. Sebaj! – gondolta, majd a ház oldalánál fogom felásni neki.

Próbálták megbecsülni, hogy meddig tarthat a háztelekhez tartozó termőföld. Két oldalát szépen kirajzolta a hársak vonala, a harmadik szélét pedig az összedőlt ház képzeletben meghosszított vonala. A negyedik oldallal azonban nem jutottak dűlőre, így elindultak megkeresni, hol lehet a földbe vert határcölöp vagy határkő. Van-e egyáltalán? Messziről nem látszott egyik se. Végül kiderült, azért nem látták, mert a két vaskaró alig térdmagasságig állt csak ki a földből. Amikor odaértek, s visszatekintettek, akkor látszott csak igazán, hogy milyen nagy a terület.

– Lesz ezzel munkánk bőven – állapította meg Janó. – Mondd, Nyica! Biztos, hogy jól döntöttünk?

Nyica határozottan igent bólintott, bár az igazat megvallva, maga is kétségbeejtően nagynak ítélte a területet. Jó lett volna kisebbben kezdeni a földműveléssel való ismerkedést, de ha így adódott, így lesz. Különbösen is remek érzés volt a számára, hogy a gyerekek is hallhatták Janó kérdését. Hallhatták, hogy az apjuk vele együtt döntött ebben a sorsfordító ügyben, és imént is az ő véleményét kérte.

Ahogy sétáltak végig a falun, többekkel is találkoztak. Mindenkit illendően köszöntöttek. Volt, aki foghegyről viszonzta, volt, aki meglepve nézett végig rajtuk. Mindegyikük a legszebbnek ítélt öltözetét viselte. Mirkón a pitykés lajbi, Flarén a duplafodros fehér aljú halványmályva, kisvirágos ruhája volt. Janón az a hófehér ing, amit Nyica varrt a számára, s az a mellény, amit még a Béla bácsitól hozott ruhák egyikéből alakított át a számára. Janó mindenkinek fából készített sarutalpat, amiket zsinórokkal rögzítettek a bokájukhoz. A talpak lábfelőli részét

vastag ruhaanyag rétegekkel ragasztotta ki, hogy kényelmesen essen benne a járás. Néhány napja már azt hordták, hogy megszokják benne a vendégjárásig. Addig ugyanis meztellábon éltek. Mamónak arra is volt gondja, hogy Nyica s Flaré fatalpját és zsinórait pirosra, a fiúkét feketésre fesse erdei bogyók levével. Csak, hogy szebbek legyenek – mondta. Janó pedig elhatározta, hogy amint eljut legközelebb Nagyfáskára, vesz valami szép bocskort legalább a két gyereknek. Bosszantotta, hogy Keddhelyen erre nem gondolt.

Mivel nagyon korán indultak otthonról, túlságosan hamar értek a hivatal elé. Bálint szekere még meg sem érkezett. Janó úgy döntött, hogy van elég idejük, elsétálnak az útszéli keresztig.

– Megnézitek a keresztet, amit állítottam? – kérdezte, s persze senki sem sajnálta rá az időt.

Amikor odaértek, Janó elégedetten látta csodálkozásukat, meg azt, hogy friss virágok vannak a kereszt tövénél. Alig voltak ott néhány perce, amikor a paplak felé igyekvő plébános urat is arra vitték a léptei. A hivatalban járt valami ügyben – mondta, és nagyon örült, hogy találkozott Janóval, aki bemutatta a többieket.

– Ők meg itt a családom – mondta, amitől Nyica arca igencsak meg-rózsásodott. Sorra bemutatta őket, majd elújságolta, hogy rövidesen az alvégi faluvégre fognak költözni.

– Isten hozott benneteket, fiam – mondta a plébános úr. – Ugye, a templomban is látlak majd benneteket? – kérdezte, majd Janó határozott ígérete után eszébe jutott még valami. – Jó is, hogy összetalálkoztunk! Múltkor úgy elsietél, hogy már nem tudtam elmondani neked: az ilyen útszéli keresztnek hátoldalára fel szokták vésni, annak a jámbor személynek a nevét, akinek az adományából felállították. Légy oly jó, Joka, hogy odavésed hátra a magadét. Megérdemled, hisz az ötlet és a megvalósulás is téged dicsér.

– És azt lehetne-e, hogy nem a magamét vésem bele? Helyette megboldogult feleségemét, Tíciát, e gyerekek édesanyját lehetne-e? – mutatott közben Mirkóékra. – Lehetne, hogy az ő emlékének áldozunk így? – kérdezte.

– Hogyne lehetne. Ez is egy nagyon szép és egy nemes gondolat... Mindig sikerül meglepned, Joka. De magyarul ird, mert nem szeretném, hogy a falu bórharangja (tudod, kire gondolk) feljelentsen emiatt is. Mert, hogy szerez valahonnan egy írástudót, hogy felolvastassa, a felől szemernyi kétségem sincs.

– Egy bicskával bele is rónám most a betűket, aztán később megvéném, ha szabad.

– Tedd ezt, ha így esik jól, de semmi nem sürget... Ellentétben velem. Mert nekem viszont sietnem kell. Isten áldjon benneteket!

Amikor elbúcsúztak, Janó kölcsönkérte Mirkó bicskáját és maga mellé hívta kisleányát.

– Gyere ide! Emeld fel a kezéd, és nyújtsd olyan magasra, amennyire csak tudod! Tartsd a fához!

Egy apró karcollással bejelölte ezt a magasságot. Épp itt tartott, amikor megérkezett melléjük Bali szekere. Örömmel köszöntek egymásnak. Janó megkérdezte menjen-e vele, segíteni le- és felpakolni.

– Ráértetek, Joka. Sétáljatok csak nyugodtan. A sógorom hajdúkat ígért a cipekedésre. Sietek is, hogy mihamarabb túl legyünk rajta. Ha jó nektek, akár itt is felvehetlek benneteket visszafelé...

– Azt hiszem, mégis visszasétálunk. Azzal is telik az idő, meg legalább nem gondolják rólunk, hogy azért vagyunk itt, hogy kifigyeljünk bármit is.

– Miből gondolkod ezt?

– Nemrég baktatott el mellettünk egy idősebb nő. Átment a túloldalra, és többször is visszafordult szemrevételezni bennünket. Olvastam a tekintetéből.

– Gyerekek, nem ültök föl? Foghatjátok akár a gyeplőt is. Apáék majd utánunk jönnek.

Flaré már indult is, de Joka megfogta a vállát.

– Fontos dolgot végzünk most Balikám. Ha akarod, majd elmesélem, hogy mit. Szükségem van rájuk, hogy segítsenek.

– Akkor én megyek is. Világért se zavarnálak benneteket. Találkozunk a hivatal előtt.

Egy darabig kölcsönösen integettek egymásnak. Amire elhalkult a patkókopogás, valamennyien a kereszt mögött álltak. Janó leguggolt, és munkára fogta a bicskát.

– Mirkó, most itt, mindenki füle hallatára nagyon megdicsérlek. Nagyon szépen rendben tartod a bicskádat. Hihetetlenül éles. Mikor élezted utoljára?

– Mindennap élezem! – felelte a fiú méltatlankodva, de valójában roppant büszkén.

– Nem akarom kicsorbítani, de amire a végére érek, biztos, hogy nagyon tompává teszem. Sokat kell majd húzogatnod a fenőkövön. Az édesanyád nevét karcolnám bele, de várhatnék akár veled, amíg legközelebb vésővel, kalapáccsal jövök erre. Döntsd el te, mi legyen?! Félted-e a bicskád, vagy nem bánod, ha nekiállok?

Mirkó megérezte, apjának valami miatt nagyon fontos, hogy lehetőleg pont most készüljön el a betűvázlat.

– Persze, hogy nem bánom. Ha beletörne, úgy is veszel másikat. Nem igaz?

Janó elégedetten megsimogatta fia buksiját, s folytatta a munkát. A gyerekek és Nyica izgatottan követte a munkát.

– Az első betű már kész is van. Gyere ide kisfiam! Most innentől lefelé egészen ideig próbáld te belekarcolni egy vonalat. Nem baj, hogy nem megy olyan mélyre, majd egyszer-kétszer lehúzod újra... Vigyázz, meg ne vágd magad! – tartotta beavatkozásra készen a maga kezét. – Nagyon jó! Ügyes vagy. Most még egyszer! Rendben is van – vette át a kést.

Jó pár betű után újra egy ugyanilyen vonalra volt szükség. Most Flaré kérte segítségre. A kislány gyengébbnek bizonyult, mint az öccse. A pengén is érezhető volt már, hogy fogyóban az éle. Ezért Janó fogta meg a bicskanyelet, s rátette a magáéra kislánya kezét.

– Erősebben szorítsd a kezem! Húzd! Én csak nyomom a fába...

Azután megint ő folytatta sokáig. Látszott, hogy egyre nagyobb erő kell ahhoz, hogy a rovás ugyanolyan mély legyen, mint a korábbi betűknél.

– Már csak két betű van hátra – pihent meg egy kicsit Janó. – Gyere Nyica... Persze csak ha akarsz. Háromszor is jön egy ugyanolyan vonal lefelé. Innen ideig – mutatta.

Nyicát nem kellett biztatni. Azonnal ott termett s vette a kést. Janó segíteni akart, de elhárította a kezét. A férfi meghökkent. Nem feltételezett ekkora erőt a lányban. Nyica kést tartó kézfeje valósággal elfehéredett, úgy nyomta a fába a pengét, amíg lefelé húzta. A második és a harmadik vonalnál már a balkezét is rátette a jobbra, hogy nagyobb erőt tudjon kifejteni. Teljes testével a penge fölé hajlott, hogy tovább fokozza a nyomatékot. Janó hinni sem akarta, hogy még mindig bírja. Amikor kész lett, ő még egy ferde vonallal összekötötte ezt az utolsó két függőleges vonalat, és az alá, jóval apróbb betűkkel és kevésbé mélyen felkarcolt még néhány betűt. Összecsukta a bicskát, s átadta a tulajdonosának:

– Kész is van – mondta elégedetten. – Most már indulhatunk is... Flaré hová lett?

– Odaszaladt... Már jön is. Összeszedett egy csokorra való mezei virágot.

– Apa! Felolvasod? – kérdezte Mirkó, amint nővére melléjük ért.

– Édesanyátok neve áll ott: „Orsós Katalin (Tîca) emlékére”.

Mindannyian elérzékenyülten álltak, és nézték a feliratot. Janó szó nélkül átkarolta Nyica derekát, és úgy nézte, ahogy a két gyerek gondosan elrendezi a maroknyi, alig látszó fejű színes kis virágot.

Barátok közt Varkocsán

– Üljetek előre! ...Az eleje hamarabb ér oda – mondta Janó tréfásan a gyerekeknek, amikor meglátta Nyica esdő tekintetét. A szekeres nyújtotta a lány felé a kezét, hogy felsegíti a bakra. A három felnőtt utazott volna elől, a két férfi szélről, ő középen... Az idegen férfi közelsége azonban kellemetlen lett volna Nyicának, ezt vette észre Janó. Így aztán ők ültek hátra. Kényelmesen elfértek a javításra küldött íróasztalok mellett.

– Ha rendesen viselkedtek, Bali bácsi néha talán még a gyeplőt is átadja nektek. Aki a jobb, annak legelébb.

Mirkóék lelkesen vették tudomásul ezt az eshetőséget, s máris verseny indult köztük: ki viselkedik illendőbben. Úgy ültek ott a szekeres két oldalán, mint két izgatott kis angyal. Éppen csak a szárnyaik hibáztak.

Mire tizenegyet verték a harangok, Varkocsára értek. A lovacsák is vidámabban szaporázták. Flaréék persze nem tudták, hogy közreműködésük nélkül is eltalálnak már hazáig. Buzgón húzogatták azt a gyeplőszárat, amelyiket Bali bácsi mondta. Felváltva, vita nélkül és roppant büszkén irányították a patkós népséget. Élvezték, hogy a járókelők megdöbbenen nézik őket...

– Nagyon ügyesek vagytok gyerekek! – dicsérte őket Bali bácsi, miközben rendre ráköszönt az illetőkre. – Olyan ügyesek, hogyha nőttek egy picinykét és nem lesz jobb dolgotok: talán még szekeresinasnak is beállhattok...

Janó, ahogy közeledtek, előre szólt:

– Nem fordulunk előbb az asztalozhoz? Segítenék lepakolni.

– Fölösleges lenne. Majd két emberem tovább viszi, ha hazaértünk.

Így is lett. Bár a Borba-portán nyitott kapukkal várták őket, Bálint nem állt be a szekérrel, a ház előtt történt a leszállás. Bali dicsérőleg megveregette a megpihenő lovacsák oldalát, még egy-egy pusztit is nyomott a homlokukra, amit elégedett horkantásokkal fogadtak.

– Bence! Kis Kende! – kiáltott, amint belépett a kocsikapun. – Hozzátok be Rárót, Rigót! – szólott hozzájuk, amikor előkerültek. – Itassatok, tegyetek abrakot elébük! Aztán fogjátok be Murzát. Elég lesz egy ló. És vigyétek át Maros uramnak a javítandó bútorokat. Hamar megjárjátok.

A két legénykorú férfi igencsak furcsán nézett a cigány csapatra. Sértve is érezték magukat valamelyest, hogy gazdájuk ilyen kedélyesen beszélget velük. Büszke mosollyal terelgeti őket, mutatva az utat az ámbitusos veranda felé. Még nagyobbat néztek, amikor egyszerre csak felpattant az ajtó, és Örsze asszony szinte futott a vendégek elé. Amint hozzájuk ért, Janó nyakába ugrott, és hosszan, igen hosszan ölelte.

– Köszönöm, Joka! Mindent köszönök... – suttopta könnyezve többször is.

– Isten hozott benneteket – fordult a többiekhez, amikor végre elengedte. – Kerüljétek beljebb!

Mindenki megilletődötten lépett be a házba, Örsének többször is bátorítania kellett őket.

– No, gyertek csak! Ne féljétek!

Bali előre ment, majd egy kis kínálótálcával érkezett vissza.

– Úgy illendő, hogy a házigazda, ha barát érkezik a házhoz, jóféle pálinkát kínálva koccintson a felnőttekkel. Én bizonyos, most nem részletezendő okból – kacsintott Janó felé – nem kortyintanék a pohárkába. A koccintást és a kínálást viszont el nem engedem, mert elvinnétek a szerencsénket. Arra pedig nagy szükségünk van.

Janónak, Nyicának és Örsének is szinte színiig töltötte a kupicákat, a magáéba azonban csak fél körömhegynyit öntött.

– Gyerekek! Ti se maradjatok ki! – mondta, s két kupicát málnavízzel töltött fel a számukra, majd miután látta, hogy fogalmuk sincs, mit tegyenek vele, hozzátette: – óvatosan, hogy ki ne lögyböljétek, érintsétek a többi pohárhoz! Így! – mutatta meg egy a tálcán levő másik pohár segítségével. – Aztán, ha koccant, egy hajtásra döntsétek a gigátokba!

A felnőttek mind lehajoltak a gyerekekhez, de a koccintást követően szinte mind másként cselekedtek. A ház ura bocsánatkérően érintetlen tette vissza a tálcára a pohárkáját, Janó meghagyott egy picit a magáé alján. Örzse asszony viszont csak egy kortyocskát ivott. Tekintetével előbb szesznemissza férjét simogatta meg, majd Janót, aki az urát a korhelység elhagyására bírta. Nyica Örsét utánozva szintén csak egy csekélykét ivott. Szerencséje volt, mert ettől a kicsitől is olyan köhögésbe kezdett, mint aki fulladni készül. Janó ütögette egy kicsit a hátát, de sokat ez se segített. Életében először ivott pálinkát, nem tudta, hogy úgy éget, mint a tűz, s marja a torkot.

– Pedig nem a kerítésszagató volt! – védekezett Bali Örsére nézve, pedig ő semmit se kérdett.

Elszaladt egy pohár vízért, hátha segít valamit. Nyica már hörgés nélkül kapott levegőt, de sírva fakadt szégyenében. Még meg sem kezdődött a vendégség, s ő máris szégyenben maradt, sőt Janót is szégyenbe hozta – gondolta pironkodva. Örzse azonban odament hozzá, és előbb pusztá ujjáival, utóbb egy csipkés keszkenőt segítségével letörölte arcáról a könnyeket. Janó, amikor látta, hogy már minden rendben van, engedelmet kért a háziaktól.

– Megértést csak az remélhet, amihez adódik magyarázat. Ne haragudjatok... Ne haragudjanak rám, ha kilépek az ajtón túlra, s ami a poharamban maradt kis pálinka, azt az udvar földjére lötyyintem. Ez egy cigány szokás, így emlékszünk meg azokról a rokonainkról, barátainkról, akik már elhunytak.

Így is tett. Amikor újból belépett, Nyicát egyfelől Örzse karolta, másfelől pedig Flaré bújt szinte belé. Janó örömmel látta, hogy a háziasszony milyen őszintén igyekszik, az imént még pityergő lány jobb kedvre derítésén. Nyica lassan fel is hagyott a szízipogással.

– Gyertek asztalhoz, már nagyon vártalak benneteket!

Beléptek. A gyerekek különösen tekergették a fejüket, hogy mindent szemrevételezzenek. Már csak a Mamónak való részletes beszámolás végett is. Nyica ezt azonban nem tartotta illendőnek, ezért óvatosan úgy karolta magához őket, hogy tenyereivel egyben maga felé fordította az arcukat. Örzse észrevette a mozdulatot, és két dolgot is megállapított magában. Egyrészt azt, hogy mennyi tapintat és finomság szorult ebbe a lányba, másrészt azt, hogy ez egy anyához illő mozdulat volt. Ennyi elég volt ahhoz, hogy máris úgy érezze: sokkal több van a vendégében, mint amennyit láttatni enged.

Janó kevésbé feltűnően, de szintén alaposan körülnézett. Remélte, hogy valami ötletet meríthet. Rövidesen ugyanis neki kell állnia a bérbé kapott területen a romház helyrehozásának. Az is lehet, hogy jobban járnak, ha lebontják, és újat építenek a helyére. Mindkét esetben be kell azonban majd valahogy rendezni, s abban bizony semmi tapasztalata nincs. Szép cserépkemence volt az egyik sarokban. Keskeny padkáján kis párnák jelezték, hogy alkalmi ülőhelyként is szolgál. Az átellenes szegletben egy sarokpad állt, előtte az asztal, innenső oldalán két székkal. Mívesen és egyformán faragott volt minden bútor. Balázs ült az asztalfőre, Janó vele szemben a pad rövid ágán kapott helyet. Nyica segíteni akart a tálalásban, de Örzse nem engedte. A két gyerek közé ült a pad hosszanti oldalán.

Bali viszont felugrott, s két kis díszpárnával jött vissza.

– Frale, Mirkó! Erre üljetek! Úgy jobban feléritek az asztalt...

– Köszönjük, Bali bácsi – mondta Mirkó illendően.

Flaré viszont tiltakozásra nyitotta a száját, hogy szóljon: nem Frale az ő neve, hanem Flaré. Nyica azonban résen volt, megszorította a kezét, és egy gyors nemet intett a fejével.

Örzse pont arra nézett, miközben a szép cseréptányérokat tette az asztalra. Megint úgy találta, hogy Nyica igazi anyához méltó módon intette rendre a kislányt. Különösen jól esett neki, hogy tulajdonképpen – még, ha csak egy ilyen jelentéktelen ügyben is – az ő férje méltóságát védte. Az meg még inkább elnyerte a tetszését, ahogyan nagy ügyesen ő maga figyelmeztette tévedésére Balit. Hiszen a kislány joggal méltatlankodott volna, ha legközelebb is elvétik a nevét.

– Flaré, jól ülsz? Mirkó nem akarsz párnát cserélni Flaréval? – kérdezte. – Flaréé mintha kicsit nagyobb lenne.

Háromszor is elmondta a kislány nevét, hogy Bálint is megjegyezhesse. Örzse már tudta, hogy jó barátnők lesznek.

Miután az evőeszközöket is kiporciózta, a tűzhelyhez ment, tért-fordult, majd az asztalhoz hozott egy levesestálat. Gyöngyöző csirkehúsleves volt benne. Külön tálba szedve a lében főtt répákat, karalábét, zellert, kis kelkáposztacikkeket is az asztal közepére tette, úgy kínálta a vendégeket, hogy vegyenek a tányérjukra. Nyicát meglepte, hogy Örzse a meritőkanállal maga tesz előbb Janó, majd Bali tányérjára a levesből, kérdezve, hogy adhat-e még. Janó azonban hiába közölte, hogy számára már elegendő az aranyárga leves. Örzse mit sem törődve tiltakozásával, adott még egy kis húst is, tésztát is, és levest is.

– Mindig ezt csinálja – nevetett Bali. – Jobb, ha beletörödsz: annyit ad, amennyit ő gondol. Csak legalább ne kérdezné, hogy adhat-e még... Ugye?

Nyica ugyanúgy járt, mint Janó, a gyerekeknek azonban tényleg csak annyi jutott a tányérjukba, amennyit kértek. Legvégül magának is mert a háziasszony, s kérés és hívás nélkül ő is asztalhoz ült. Teljesen természetesen teszi – csodálkozott rá Nyica.

– Ne egyétek nagyon tele magatokat! – mondta nekik mosolyogva Bali. – Örzse néni finom pitéket is sütött!

Amikor mindenki az asztalnál ült, a gyerekek már a kanálhoz nyúltak volna, Nyica finom érzékével felfigyelt a vendéglátók arcán valamilyen hirtelen átszellemültségre. Ez arra sarkalta, hogy óvatosan magához húzza Mirkóékat. Örült is, hogy így tett, mert ezt látva, Janó dicsérőn biccentett felé.

A ház ura asztali áldást mondott: „Jövel Uram! Légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk. Adjad Uram, hogy jól essék, Jézus neve dicsértessék! Ámen.

– Az ámen, azt jelenti, hogy „úgy legyen!” – magyarázta a gyerekeknek Örzse. – Elmondjátok velem még egyszer? Szép lassan előmondta nekik a szöveget, ők meg buzgón utána mondták.

– Ne húzd már az időt! – szólt rá Bali. – Azt a Jóisten sem akarhatja, hogy elhűljön ez a finomság.

Fenséges volt a leves. Örzse mindegyre a vendégekre pillantott és örömmel látta, mennyire ízlik nekik a főzte. Amikor végeztek, kérés nélkül is mert még a gyerekeknek, akik egyet se tiltakoztak miatta.

A második fogás rántott csirke volt, petrezselymes krumplival és csalamádéval. Nyica megfigyelte, hogy, amikor a savanyúságban egy-egy szebb uborka, paprika vagy dinnyecikk kerül elő, azt Örzse széles mosollyal átpakolja a férje tálkájába.

Végül asztalra kerültek a Bali által beharangozott meggyes- és túrós piték is. Ebből azonban a vendégek már alig bírtak enni. Sűrű elnézés-kérés után, amikor már a gyerekek is feladták a dolgot, Bali ismét fohászba kezdett, viszont úgy, ahogy Örzsetől látta. Hogy a gyerekek is utánamondhassák.

– Megköszönjük a kenyeret, Mi Atyánk, ki vagy az égben. Add, hogy segíthessünk annak, Aki szenved nagy szükségben. Ámen.

Amikor felálltak az asztaltól, és Örzse leszedte a terítéket, Nyica felajánlotta, hogy segít elmosogatni, de újabb elutasításban lett része.

– Hogy is képzelhetsz ilyet, hiszen te itt vendég vagy!? Különben is ráér. A tányérok nem mennek haza, ti viszont pár óracska múlva itt hagytok. Ti vagytok a fontosabbak. Gyere, megmutatom inkább az egész „birodalmam” – húzta magával ellentmondást nem tűrőn Nyicát.

Flaré nem engedte el Nyica kezét, így ő is velük ment. Indult volna Mirkó is, ám néhány lépés után lemaradt, mert Balázs akként felelt meg a neijének, hogy márpedig akkor ő is megmutatja a fiúknak a maga „birodalmát”.

A „lányok” megnézték a tisztaszobát: a hímzett vánkosokkal és dunnákkal tornyos ágyat. Megcsodálták a parádésra faragott támláspadot, a tulipánokkal szépen kipingált rakodó ládát és a szintén apró virágmintákkal cirkalmazott két szekrényt, a horgolt szélű kendőcskével terített polcokat.

– Magam horgoltam ám! – mondta. – Ha nem tudnátok horgolni, szívesen megtanítom, ha legközelebb jöttök... Ti meg majd megtanítottok engem, hogyan lehet olyan szép rongyszőnyeget készíteni, mint amilyet ajándékba hoztatok.

Innen a hálókamrába mentek. Örzse büszkén mutatta a mennyezetes ágyat, amit még a szüleitől kapott, a kelengye mellé, amikor férjhez ment. Az ágymennyezetről szép mintájú, átláthatatlan függöny lógott le.

– Mi az a kelengye, Örzse néni? – kérdezte Flaré bátortalanul. Nyica hálás volt neki, mert így nem magának kellett megkérdenie.

– Lehetséges, hogy nálatok, cigányoknál nincs ilyen. Csakis azért nem hallhattál róla. Ne szégyelld, hogy nem tudod. Amikor férjhez megy egy lány, ezt viszi magával az új családjába. Ruhák, párnák, takarók, lepedők, kendők, abroszok, törölközők, és általában azok a ládák, vagy szekrény is, amikben ezeket tartani lehet. Ezt a lány szüleinek kell az ifjú párnak adnia. Amikor már együtt van, csak akkor mehet férjhez. Már fiatal lányként varrogat és mintákat hímez minden parasztlány, hogy lássák, mennyire dolgoz, szorgalmas teremtés. Persze, aki gazdagabb, annak a kelengyéje is dúsabb. Nálatok hogy van ez? – fordult Nyicához.

– Nálunk nincs ilyesmi. Sokféle cigány van. Törzse válogatja, de ilyesmit egyikről se hallottam. Nálunk a lányról alkudoznak, amikor megkérlik. Akár több napig is eltart. Addig étellel-itallal kell tartani a vendégeket. Ha megállapodnak, akkor jó, de akkor sincs baj, ha nem. A nagyon szegények nem tudnak adni semmit. De kérniük és egyezkedniük akkor is muszáj, ha nincs egy vasuk, nincs egy jószáguk se. Akkor is valami nagyon magas összegben vagy drága vagyontárgyon vitatkoznak, ám ilyenkor a vőlegény nem várja ki a vita végét, megszökteti menyasszonyát. Legtöbbször mindkét család tudja, hogy hová lettek, hiszen a fiú saját családjához viszi a lányt. A karavánon belül is így van ez. Egy ideig kötelező eljátszani, hogy háborognak az egyezés kikerülése miatt, de legkésőbb az első karácsonykor megbékélnek. Karácsonyt – legalábbis nálunk, beásoknál – csak úgy lehet ünnepelni, ha előtte minden haragot elcsitítanak. Különben az egész közösséget elkerülné a Jóisten áldása.

– Nahát! – mondta Örzse. – Ez aztán semmivel sem kevésbé szebb, mint a mi szokásunk – simogatta meg Nyica karját. – Sőt! – tette hozzá – ezt az utóbbit mi is eltanulhatnánk...